

Call for Papers:

Kłęska, porażka, pyrrusowe zwycięstwo

– przegrana w refleksji nad wojną na przestrzeni dziejów

– zaproszenie do udziału w ogólnopolskiej konferencji naukowej.

Niepołomice, 25-27 września 2025 r.

Co roku przy okazji Pól Chwały – jednego z największych spotkań miłośników historii (m.in. rekonstrukcji historycznej i wargamingu) – w podkrakowskich Niepołomicach odbywa się ogólnopolska konferencja naukowa poświęcona nowym (nieklasycznym) perspektywom badania historii wojen i wojskowości. Gromadzi ona historyków oraz przedstawicieli innych dziedzin i dyscyplin, którym bliskie są takie interdyscyplinarne perspektywy jak m.in. społeczna i kulturowa historia wojskowości, psychologia boju czy socjologia wojska i konfliktów zbrojnych.

W tym roku zapraszamy do dyskusji na temat, który stosunkowo rzadko zajmuje szerzej wojskowych oraz badaczy: przegranej. To zwycięskie bitwy bardziej pobudzają wyobraźnię, a opiewane przez poetów i przedstawiane przez malarzy, stają się miejscami pamięci narodowych mitologii. Porażki tymczasem opisuje się niechętnie, a jeśli już to, jak w przypadku bitwy na Kosowym Polu czy powstania warszawskiego, szuka się w nich dodatkowego, symbolicznego znaczenia, aby – zapewne – przysłonić to, które faktycznie przegrane bitwy i wojny ze sobą niosą.

Tymczasem z punktu widzenia wojskowego rzemiosła klęska była i jest trwałym elementem wojen, z którym stale należy się liczyć. Znane słowa Józefa Piłsudskiego „Być zwyciężonym i nie ulec to zwycięstwo, zwyciężyć i spocząć na laurach – to klęska“ rozumieć można właśnie w ten sposób. Konieczność wkalkulowania ryzyka porażki w swoje plany dotyczy zarówno dowódców, jak i zwykłych żołnierzy.

Refleksja na temat niepowodzeń na polu walki przybierała różne formy: mogła być przedmiotem analiz sztabowych i politycznych, publicznych debat, tekstów kultury, a także narracji osobistych doświadczeń tych, którzy je przeżyli. Konferencja stawia sobie za cel odpowiedź na pytanie o to, jak refleksja ta wyglądała w różnych epokach i kontekstach. Zapraszamy do przygotowania

referatów, które w tak zakrojonych ramach poruszać będą jeden lub kilka z poniższych problemów:

- Czym z perspektywy społecznej i kulturowej historii wojen i wojskowości jest porażka? Jak ją rozumiano w różnych epokach i kulturach; kto wyznaczał kryteria przegranej? Jak podchodzono do klęski w traktach wojskowych, a jak w innych typach narracji?
- Jak się ma klęska na polu bitwy do losów całej wojny i jej celów? Dlaczego czasem państwa i armie zdolne są do wygrywania wojen mimo wielu klęsk (jak Prusy podczas wojny siedmioletniej), a czasem przegrana walnej bitwy skutkuje klęską i paraliżem państwa (te same Prusy w 1806 r.)?
- Jak wyglądał proces nadawania zbiorowych znaczeń porażkom? Kiedy możemy mówić o formowaniu się „kultur klęski“ (używając pojęcia Wolfganga Schivelbuscha), a kiedy – odwrotnie – o kulturach niepamięci o niepowodzeniach?
- Jak wyglądały strategie jednostkowych i zbiorowych interpretacji przegranej? Jak z porażką na polu bitwy radzili sobie dowódcy, jak szeregowi żołnierze? Jak dowódcy racjonalizowali sobie przyczyny swoich niepowodzeń? Jak tłumaczono na potrzeby opinii sobie przyczyny porażek? Jak podczas wojny starano się tuszować przed opinią publiczną skalę niepowodzeń na froncie?
- Czy możemy mówić o uczeniu się na klęskach – własnych lub cudzych? Czy i w jaki sposób wyciągano konsekwencje wobec dowódców i samej armii? Czy porażki miały widoczny wpływ na zmianę wojskowej taktyki?

Do udziału w konferencji zachęcamy przedstawicieli różnych dziedzin, dyscyplin i specjalizacji, a w szczególności antropologów, archeologów, historyków, historyków prawa, historyków sztuki, politologów, socjologów etc. Interesują nas propozycje referatów ujmujących wyżej wspomniane kwestie w odniesieniu do badań nad różnymi epokami: począwszy od starożytności, a skończywszy na XX wieku. Mile widziane będą zarówno ujęcia monograficzne, porównawcze, jak i w szczególności – interdyscyplinarne.

Zgłoszenia w postaci tytułu i abstraktu proponowanego artykułu (**do 300 słów**) wraz z **notką biograficzną** prosimy nadsyłać na adres: **konferencja.polachwaly@gmail.com** do **30 kwietnia 2025 r.** Informację o przyjęciu lub odrzuceniu zgłoszeń prześlemy do połowy maja, a ramowy program konferencji przedstawiony zostanie w czerwcu. Organizatorzy przewidują publikację referatów wygłoszonych podczas konferencji, po przeprowadzeniu procedury recenzyjnej.

Organizatorzy zapewniają noclegi dla referentów spoza Krakowa, lecz nie zwracają kosztów podróży.

Organizatorzy: Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydział Historii Uniwersytetu Warszawskiego, Fundacja Pola Chwały

Komitet organizacyjny: Jan Błachnio, Wojciech Duszyński Michał Stachura, Piotr Szlanta, Marcin Jarząbek, Kamil Ruszała